

Издази сваке недеље
на читавом табаку.

Дописи шиљу се уред-
ништву, а претплата и
огласи А. Пајевићу у Н. Сад.

ГЛАС НАРОДА.

Цена је листу:
на годину 3 фор.
на осам месеци . . . 2 "
на четир месеца . . . 1 "
за Србију годишње 4 "

ЛИСТ ЗА НАРОДНЕ СТВАРИ, ПРИВРЕДУ, ПОУКУ И ЗАБАВУ.

ЗА ОГЛАСЕ ПЛАЋА СЕ 5 НОВЧ. ОД СВАКЕ ВРСТЕ И 30 НОВЧ. ЗА ЖИГ СВАКИ ПУТ. ЦЕНЕ СУ ЗНАТНО НИЖЕ ЗА ОНЕ
ОГЛАСЕ, КОЈИ ШТО ЧЕШЋЕ ИЛИ У ШТО ВЕЋЕМ ОБИМУ ИЗЛАЗЕ У ОВОМ ЛИСТУ.

Ј А Н Ж И Ш К А.

У Јевропи има десет словенских племена. Међу овима је руско племе најмногбројније, а чешко је најсвесније и најизображеније. Чеси су у свему тако напред коракнули, да они могу за пример служити не само аустро-угарским него и свима осталим Словенима. Племство, свештенство и народ у највећем одушевљењу боре се за свој опстанак и за напредовање. Чеси имају силесију мужева, који се у научености и родољубивости могу мерити са првим људима најнапреднијих народа.

Но Чеси нису само у садашности избарабарили се са другим просвећеним народима, него они су и у прошло доба, још у средњем веку, пре својих 400 година били напреднији од својих суседа Немаца. Па као сада тако су и онда имали јуначких, одушевљених бораца, који су сав живот свој народу своме посвећивали. Међу борцима који су на бојном пољу за чешки народ борили се, прво место заузима — Јан Жишка.

Када се оно чешки професор Јан Хус подиже противу римскога папе и противу злоупотреба римокатоличке цркве, нађе он у своме чешком народу одушевљених присталица. Али римски папа и немачки цар не трпе ни у чему одступање од „јединосасавајуће“ католичке цркве. Хус мора да испашта науку своју на — гломачи.

По заповести сабора римске цркве, који се тада у Косницу, у Немачкој, држаше, буде Хус г. 1415. спален. Али дух Хусов не моглоше спалити. Дух Хусов прелета земље и градове и распламти се у оним витешким борцима, што се латеше оружја у обрану науке Хусове. Дух Хусов оживи у — Хуситима.

На шта су присталице Хусове, шта су Хусити, по науци свога бесмртног учитеља, исповедали? Ево ово: „Хуситски свештеници да могу слободно

у земљи проповедати; да се може при причешћивању путир употребљавати, а причест да буде хлеб и вино; да свештеници немају добара нити да се баве светским пословима; да се и свештеници казне као и световњаци, кад учине самртни грех; да се не опраштају греси ономе, који плати него који се поправи и покаје; да се не трпе разбојници, браколумци, хулиоци бога, бадавације; да се укину незнабожачки и немачки закони, који иду противу библије; свештеници да живе по примеру Исусовом; манастири и сувишне цркве укидају се; да се живи просто без драгоценца, сјајна одела;

да учитељи и властници буду подложни божијем закону и да се заповести њихове према томе испитују; да се сви непријатељи хуситске вере прогоне.“

Цео чешки народ усвоји ову науку. Цео народ завери се, пре изгинути него ли од те науке попустити. Тако одушевљење народа плодом уроди. Чешка се прогласи републиком, слободном државом, која сама себи бира власнике. Она избере двадесет директора, управитеља, да њоме владају. А у томе већа заслуга припада најјуначнијем делији чешком — Жишки.

Силеције светске и духовне стотине хиљада дижу противу Хусита, али им не могу да науде, јер њих предводи Жишка, јунак над јунацима, витез над витезовима.

Да је Жишка био редак човек и јунак, то признају и страни писци. Тако један немачки писац овако о њему вели: „Жишка је имао све оне особине, које могу да подигну човека из нискога стања, а те су: одважност, присуство духа, гвоздена тврдоћа, прост живот без раскоши и сјајности, трезвеност. Прво је био ћорав као војводе старог века: Филип краљ македонски (отац Александра ве-

ликог) Ханибал, војвода картажански (који се борио противу Римљана), или Серторије Римљанин; и као јунаци новог века: Нелзон Британац и Кутузов Рус — и доцније је са свим ослепио као чешки краљ Јован Лујсенбуршки. Жишка је један од првих војвода свију времена.“

А ко су били Жишкини војници? Били су највише сељаци, које је он од плуга у војску узео, па их извећао и за њих особиту команду сгерио.

Бистар дух Жишкин знао је увек наћи начина, како ће победити. Једном је био Жишка у боју. Противници му имадоше много већу војску. Он је био с једне стране Лабе а они с друге. Жишка их пусти да почну прелазити реку. Кад половина противничке војске пређе Лабу, полети Жишка са својим витезовима на њу и сможди је, а друга половина је на другој обали реке рођеним очима гледала, како јој дружба пада а не може јој помоћи. Име Жишкино је тако страшно постало, да је доста било рећи: Ево Жишке! па да се силне војске на све стране разбегну.

Јунаштво чешко је у толико веће, што им је непријатељ имао увек много више војске, а они већином нису имали друга оружја осим чакаља и млатила. Слава Жишкина у толико је већа, што је он прво био на двору краљевском, али када се народ дигао на оружје, да брани науку Хусову, Жишка је пристао уз народ, и својим знањем, својом војничком вештином служио му је до гроба. До седамдесете своје године био је Жишка на челу својих војника, који су Таборитима назвали се. У седам-

десетој години снађе га смрт, која никог не штеди. Баш је био пошао у Моравску, да нападне на Албрехта, херцега аустријског. Уз пут науми да освоји тврђаву Пшибиславу и већ је опколи, када га спонаде љута бољетица — куга и морија. Умре усред својих јунака 30. септембра (12 октобра) 1424. године, а на самрти препоручи Таборитима за војводу великога Прокопа, који је већ био на гласу са свога јунаштва. Да би Таборите своје војводи достојан укол приредиле, навале они на Пшибиславу, заузму је, упале је а житеље све посеку.

Кажу да је Жишка Чесима аманет оставио, да му од коже начине бубањ, па да с њиме полазе у бој, јер ће, вели, душмани од гласа му уплашити се и бегству се дати.

Чеси су и после смрти Жишкине истом одважношћу наставили бојак; они су нападали Немце у њиховим земљама: Саској, Баварској, Аустрији; продирали су у Шлезију, Моравску и Угарску, тако, да је цео католички свет задрхтао од „божијих бојовника“, од Хусита; и непријатељи их не би никад победили, да се није међу њима нашла странка, која јепустила од првашњих захтева, па је задовољила се само тиме, да може причешће примати из путира а иначе је све повраћено као и пре што је било.

Тако нам Чеси дају лепу науку, да народ, ма не био многобројан, непобедљив остаје све докле, докле је уједињен, слојан, а чим се раздвоји, чим неслози места даде, он мора душманима својим подлећи. С.

Б О Г И Њ Е.

I.

Невоља ме гони, да вам нешто речем о богињама. Од недавна тлаче нам немилице народ по Срему и другим крајевима, а мало је такве нејачи, да их и од пређе не памти. Није с горега да се упознамо с тако опасним а честим гостом.

Богиње су стара, прастара болест. Веле неки да их је било хиљаду година пре Христа, а и наш народ спомиње их од давна под именом: „богиње“, „оспице“, „красце“. Повесница сећа се њихове страхове, те их ређа уз кугу и колеру као најстрашнију болест, што је читаве народе утаманила и велике пределе опустошила. Године 1767. заредиле су на северу (по Сибирији и Камчатки), па не потраја дуго, а земља оста пуста. У самој Јевропи умираше од богиња по $\frac{1}{2}$ милијуна или пет стотина хиљада људи на годину.

Том помору ваљало се човеку одупрети. Смисљао је свакако, мотрио је и разбирао је за најмању ситницу у тој болести, али за дуго заман: где је беше, не могаше је ни зауставити ни ослабити; таманила је по својој вољи. Тек кашње увардао је двоје, што му је после јако користило; понајпре да богиње прелазе с болесника на здрава, да су дакле прилепчиве, а кашње, да од првих човечјих богиња ретко, ређе или слабије оболе они, који су већ прекужили (наравно опет прилепом) богиње, што их краве добијају.

По овоме искуству пошли су људи даље те истраживали 1., како се богиње прилепе са болесна на здрава, где је тај прилепчиви отров, како се шири и шта се може учинити да га се човек сачува; а 2., како се може користити тиме, што се увардало,

да онај, који је већ претурио једне кравље богиње, никако, ретко или бар ређе и слабије пада у праве човечје богиње.

1. За отров, што се с богињава болесника прилепи за здрава човека, не зна се још довољно. Толико је познато, да сваке богиње долазе од прилепе и да их нема, што су од себе постале. То је доиста чудо, јер често ће богиње зачети као од себе, а болесник ни сам не може да се довије, где их је мислио захватити; па опет их је добио јамачно прилепом; кад би се добро разабирало, изишло би нијосле, да је болесник од другог болесника отрован. То ћете и сами признати чим дознате, да је тај отров прилепчив не само правим додиром, него и у размаку, да се прилепи за хаљине и друге ствари, да иде ваздухом у испарењу болесниковом (а особито по сухом, летњем) и да му снага траје по неколико година. Затече ли се тај отров у кога, он ће га јамачно заразити, па било то пре или после, а нама се онда чини, да је човек од себе оболео.

По овоме је дакле најглавније, да се чувамо од прилепе. То иде до некле, а особито кад узмемо на око сама друштва људска: породице, општине, места, пределе и народе. Поједина човека гони нужда и посао и у саму смрт, па где би се онда могао освртати, хоће ли где наићи на богиње. Рахатлук и удружени људи немају таквих нужда; њима је дакле у власти чинити, што им и за здравље ваља.

Најпрече је не полазити у места, где влада редња и не дати свету из тих места у своје. Разболе ли се ипак који у месту, ваља га одмах оделити и од здравих и од болесних а особито од оних који нису каламљени. Ал' ни каламљени не треба да се јуначе. Што су јаче богиње, јаче трују; али хоће то и да варава, те мале богиње трују катеад јаче од великих. Малу децу и људе преко 40 година (особито пуне, здраве) ваља особито чувати. Деца од 5—14 најлакше преболе. Чистоћа је и ту веома нужна. Добро је на дан два—трипут мењати рухо, кревете често пресвлагати, а и често умивати се и уста изапирати. Мирис или кад не помаже, најбољи је чист, свеж ваздух. Је ли у месту богиња, не ваља се у скупови састајати: прела, посела, мобе, општинске „сесије“, шеола, па баш и црква су често легла страшних зараза. С тога их у тако време не ваља походити. Ко је око болесника, па долази и у народ, нека се често пресвлагачи и испара. При јачој редњи ваља да свака општина има за себе кућу за такве болеснике.

2. Да кравље богиње по нешто чувају од правих, знало се од вајкада. Како то да се протумачи не зна се ни од прилике. То искуство навело је мудре људе на ту мисао, да би добро било, да сваки оболи од тих крављих богиња (слабије су) не би ли га праве минуле или бар слабије дохватиле. Да човек ретко оболи наравним путем од тих крављих богиња, знаде сваки. Ваљало је дакле изнаћи начин, да како хотимице и вештином отрујемо свакога тим богињама. Од туда је произишло каламљење т. ј. пресађивање крављих богиња на човечје тело и од тога доба је више држава, што законом приписују да се деца каламе.

Да каламљење није баш са свим чврст штит против богиња, знаће сваки, већ с тога, што је можда и сам видео, да и каламљени јако оболе, па и умру од правих богиња. Али за то опет из тога не следи, да каламљење слабо вреди; оно је опет снажна обрана противу богиња већ само с тога, што је каламљених болесника мање, што не оболе нестоеким богињама и што с тога ређе умиру.

Ево шта веле неки пописи:

Год. 1823.—24. беше богињава редња у Копенхагену. Од 659 каламљених болесника умрло је 5 (0.75 %), од 159 некаламљених болесника умрло је 35 (22 %).

Год. 1827. умрло је у Дињу: од 478 каламљених болесника 1 (0.2 %), од 163 некаламљена болесника 93 (57 %).

У Марсељу умрло је 1828. од богиња: од 2000 каламљених болесника 45, од 8000 некаламљених болесника 1488.

У Француској је било од год. 1816.—41. тридесет богињавих редња са 16.000 болесника; од тих је умрло: од 10.434 некаламљених болесника 1682 (16 %), од 5.963 каламљених болесника 62 (1 %).

Из свију ових примера види се да кудкамо више умиру од некаламљених, да је по томе каламљење благодат за људе и да га се ваља вољно придржавати.

Али снага, што је у каламљењу не траје вечито, а ни код свакога једнако. Изгуби се обично за неколико година и то у топлим земљама пре, него у хладнијим. Код нас се губи између 7.—20. године. С тога је ваља после тога времена поновити новим калемом, било томе нужде или не.

И каламљењем и прекаламљивањем рукују стручни људи, рукују лекари. Они знају и време и згоду, када и како да врше тај посао. До свести народа и до поглаварства и власти стало је, да лекару у помоћ притеку или да се вољно склоне, па да по нешто и жртвују зарад добра и здравља свота и својих суграђана.

ЗАБЛУДЕ И ПРАЗНОВЕРИЦЕ У НАШИМ ПОСЛОВИЦАМА.

Од Ђорђа Мандровића, пароха пештанског.

(Наставак.)

За злато рђа не пријања.

Младост је оно доба у човечјем животу, кад човек темељ својој будућности удара, кад му је дакле преко нужно искуство и мудрост седог старца, да би се на путу добродетељи могао одржати. Но ма да је младост тако одвише важна по нашу будућност, ми на жалост, баш у том добу живота имамо најмање искуства и знања, а у нашем телу баш онда тежи свака жилица за уживањем, и баш у тим годинама пороци нам се у најружичнијим бојама представљају. Колико нам се дакле ваља чувати, да, без искуства и знања, на елизавом и стрменом путу живота не поклизнемо и не паднемо!

Што се неки одвише у себе уздају и за доказ, да нема тога, који ће их на странпутицу завести, наводе и на себе примењују наведену пословицу, то је са свим погрешно. Нисмо ми тако мудри и савршени, да се можемо сравнити са златом, које не рђа. Сви смо ми слаби, и само докле јаки, док у искушење не паднемо; а кучне ли час искушења, онда су одвећ ретки ти душевни јунаци, који не ће поклизнути и пасти, онда и много већи мудраци, но што смо ми, хоће да се заразе и поваре. Ту човекову слабост, добро је познавао наш Спаситељ, и за то нам је ставио у молитви „оче наш“—у да молимо Бога, да нас не доведе у искушење, где би се наше слабо срце окужити и поварити могло. Не прецењујмо дакле себе, не верујмо да рђа за злато не пријања, но имајмо на уму ове пословице: „С ким си, онаки си,“ „с ким си до подне, онаки си од подне“, „смрдљиво буре најбоље вино повари,“ и „пригода чини лупежа.“ Тих на искуству основаних пословица, сећајмо се, и чувајмо се искушења и злих прилига!

Затворен дуга не плаћа.

Дабоме да се у затвору ништа не да зарадити, чиме би се дуг исплатити могао; но ваља знати да се лакомислени и неблагодарни дужници за то затварају, да се у затвору науче памети, како ће ће се, кад буду у слободи, боље наптити да своје дугове исплаћују.

Али времена су рђава и ти поред најбоље воље ниси у стању да се дуга опростиш.

Кад ти дакле ваља дуг одужити, онда се нема и време је криво; но кад је свеца славити, сватове држати, даће и парастосе давати, сроднике и пријатеље дочекивати, је ли, онда се свега нађе? Ма како би било, кад би ти неко време штедео од јела и пића, кад би смањао оне многе трошкове, које чиниш око којегазвих непотребних и излишних ствари,

без којих свакако можеш бити? „Мање једи, па купи,“ каже се оном, ко од другога нож или што друго иште, а тако би се могло рећи и дужнику: мање једи, па дуг одужи! Стари Грци у граду Смирни љуто страдаше некада са неродице и њихова браћа у граду Шпарти „ускратили својој марви и себи један ручак“ и тим начином толико хране скупише, да су своју браћу у Смирни од глади спасли. Не би ли могли и ми тим начином себи и један другоме помагати?

Но било тим, било другим начином, свакако ваља човек да гледи да своје дугове у уречено време одужи и то ако не другом, а оно самом себи за љубав; јер ко је као тачан и поштен платац познат, томе су свачија врата увек отворена и он је по оној немачкој пословици „ко своје дугове плаћа, главницу прави“, направио себи код сваког имућног човека капитал, којим се у свако доба може послужити. По себи се разуме, да та околност никога не треба да превари, да се лакомислено у дуг баца. Ја рекох лакомислено; јер зар то није највећа лакомисленост, кад се наши људи већином задужују с тог, да што лепше и богатије свадбу или свеца проведу или даћу даду? Кад је ко узјамио у тој намери, да с туђим новцем ради и подиже се?

За грн, за грм.

То кажу Срби кад виде, да се звезда по небу вине и веле да значи, да је роб из тамнице утекао, па јамачно да га не би ухватили саветују му, да се сакрије „за грн, за грм.“

По том веровању нашег народа дакле, кад је год 1833. ноћу између 12. и 13. нов. до 240.000 таквих звезда с неба пало, морало је толико исто робова из тамнице утећи, а год. 1366. кад су 21. окт. у зору те звезде у тако великом броју летеле, да их нико није у стању био избројати, те године јамачно је преко милијун лопова и убица морало од заслужене каштиге утећи. Но не само спомених година, — кад би стајало што нам народ о тим звездама мисли, онда би се сваке године по више десетина хиљада робова својих тамница морали опростити; јер данас се за јамачно зна, да у години има извесних дана, то су 9—11. август и 12—13. новембар, — кад те звезде редовно у великом броју падају.

Из тог се можемо довољно уверити да звезде, које падају, не могу имати оног значења, које им наш народ придаје, да оне не падају зато, што је овај и онај роб утекао. Узрок њиховом падању са свим

је други. Те звезде то су мала светска тела, која се на милијуне горе у ваздуху налазе и око сунца окрећу и по што њихови путови пресецају често пут, којим наша земља иде, то их она, кад близу ње дођу, својом привлачном снагом тако силно к себи повуче, да као оно муња њојзи полете. У том брзом летењу разгреју се и зажаре та тела у тој мери, да нам као сјајне звезде изгледају.

Неко ће можда признати, да падајуће звезде не значе, да је роб утекао, али приметиће да то тек необориво стоји, да репате звезде, кад нам се на небу укажу, значе, да ће бити рата.

Ма кад би посао репатих звезда био тај, да се пре рата на небу појављују, шта су онда значиле и за што су се за време многогодишњег рата под Бунапартом појавиле репате звезде год. 1807. и 1811? Та рат је онда у велико беснио и њега нису могле предсказивати! Даље, кад би то било њихово опредељење, да људе на предстојећи рат пажљивима чине, за што се онда пред француско-пруским ра-

том год. 1870. не појавише? Та већег и грознијег рата тешко да је кад било и ако иада то је пред тим ратом требало да се указала на небу звезда и ако не баш као она од год. 1744. са шест репова, а оно бар са једним репом!

Научимо се из тог, да репате звезде нису птице злогласнице и да нам се, као што је још пророк Јеремија рекао „од знакова небесних не треба плашити!“

Због мог брата Николе, мрзим и на светог Николу.

Ето! како ми на срамоту нашег разума умемо да мрзимо! Је ли нас један члан кајеве породице увредио, ми мрзимо и гонимо свеколику ону породицу, којој он припада; је ли нас један трговац за срце ујео, ми с њега једног преносимо мржњу на сав трговачки сталеж; је ли нам један свештеник кајеву неправду учинио, нама су одмах сви попови црни. Треба ли коме доказивати да у тој мржњи, која се с брата Николе преноси на светог Николу, ни искре здрава разума нема?

(Наставиће се.)

Б Е Л Е Ш К Е.

13. (Велике богиње и муве.) Проф. Клецински у Бечу посумња на леткање мува с болесника што леже од великих богиња, на здраве, узме ствар ту строго испитивати, и нађе на мувама мрва од оног перута с болесника од богиње, о ком се перуту зна, да је у њему отрова од богиње, и да се њим зараза она преноси с болесних на здраве, те и ови допадну исте оне болештине. Тако се осведочило, да заразу ону доиста и муве преносе. Стога се препоручује, да се врло пази, да никојих мува нема у собама, где леже болесници од прилепчивих болештина, особито, како се то пренашање отрова и заразе осведочило и код још неких других мува, и код још неких прилепчивих болештина.

14. (Отровне боје.) На више места дошло је до тужбе, да су се људи нагрдили, носећи на голом телу неке бојадисане вунене и памучне ствари, као кошуље, појасе, чарапе и др. Неке од ових ствари није требало више од 6 сата на голом телу имати, па је букнула онде црвен, за тим гнојанице и најопасније грознице. То се опазило и кад су оне ствари, пре ношње у кључалој води прокуване. Највише се тих несрећа догодило иза ношње чарапа и кошуља од сиве и црвене боје. Истрагом нашло се, да то зло долази од анилинских боја, којима се данас те ствари највише бојадису. Да се дозна, да ли је која од отих ствари оном отровном бојом бојадисана, има се ставити конач од оне ствари у стакаоце спирита од 90 степена јака, и на пламену

од свеће прокувати, па ако остане спирит бојадисан, знак је, да има тог отрова, па да се оне ствари сваки чува.

15. (Пољски мишеви.) Против ових смишљали су свакојаке помоћи, и нашло се, да је најбоље тровање, и то, подметањем ма којег у отрову натопљеног житног зрна. Тровање то покушавано је различним отровима, па кад је прошле године заискала баварска влада од српјих вештака о томе изјаву, и кад су ови по ноћи покушаје и строге испите предузели, осведочили су се, да је најбољи и најизвеснији отров сичан, било да се житно зрно у сичану натопи, или да се умесе зрна од сичана (1 сичана, 12 брашна, и 2 ординар сирупа). — Али се мора дићи народ из свију села оних, па сви у један мах да отров подмећу, у сваку мишју руну по зрно, које се одмах мора и затрпати, да не би тица ни друга животиња на отров дошла. Само тако се да за неколико недеља дана миш истребити, другаче не. Овај лек уједно је и најјевтинији, јер по јутру земље не стаје више од неколико новчића.

16. (Противу бухача.) Пелен је најбољи од свију до сад познатих лекова противу овог најгорег затирача вртова. У 1 аков кључале воде баца се шака пелена, да постоји 12 до 18 сахата, па се том водом прелије онај расад, на који је наишао бухач. Не само да одмах помре буба, него остану мртве и гњиде и чауре од ње. А на даље има сваки вр-

тар још назити, да ни по што у огради врта ни у околини нема коља с кором, јер под оном кором пуно је те бубе, онде се најрадије крије, и леже, и онде се зими од мраза сачува, а кад нема тог коља ни коре, онда нема ни где да се онде близу задржи, јер у земљи ил' под лишћем умре од мраза, те с тога бежи што даље и тражи згоднога коља и коре, да се сакрије.

17. (Шта вреди једно тичјегнездо?) Тица мухоловка хранила је себе и петоро својих тичића. Свако тиче требало је на дан 50 разних гусеница, дакле скупа 250 комади на дан. Хранили се у гнезду 30 дана, те док не узмогше летети, требали су 7500 гусеница. Свака пак гусеница пождере толико лишћа и цвета, колико је сама тешка. Гусеница треба у средњу руку 30 дана, док са свим

не одрасте, те ако поједе на дан само један цвет са воћке, у тридесет дана поједе их тридесет.

Тако једно мухоловично гнездо спасло је од гусеница 215.000 цветака. Узмемо ли пак, да по гдекоја гусеница и 10 до 30 цветака пождере на дан, онда се једва може да опише штета, што је таква неман нанесе воћки.

Колико дакле вреди само једно тичје гнездо!

18. (За што су неки краставци горки?) Кад се год повреди врежа од младих краставаца, или кад су краставци посејани негде у хладовини, где нема довољно сунца — увек ће бити горки. Краставци воле јаку топлоту и добро напредују само при довољној топлоти и умереној влази, а хладовину не воле никако. Највећма воле заклоњене брежуљке, у које непрестано упира сунце.

ХАЈД'МО У ВИТЛЕЈЕМ.

Из старих времена успомена на божић.

У општини С. на реци Брзави стоји у врбаку у дољи једна усамљена црквица. Чудноватог је кроја та „црквица Витлејем“ као што је свуд' у околини зову, са свим је другчије зидана, него што се обично зидају црквице у земљи. Темелј јој је правилни четворокут, над зидовима јој се диже лепо сведено кубе, са југоисточне стране се улази унутра и ту се баш диже округла, врло витка кула небу у висине. Не мора човек бити вештак па да у први мах упозна да је кулица некад минарет, цела црквица пак турска џамија била. Уз то још, чим ступиш унутра, пада ти у очи турски полумесец, који је урезан у једну плочу, која је баш према уласку узидана; са врх кубета пак светли се крст, који је по свој прилици доцније дигнут: чудна смеса хришћанства и мухамеданства. Унутри у црквици је празно, путо. Само остраг на зиду, под једним сводом има једна доста велика, лоше намалана икона, у које се боја давно већ истрисала: представља божићну слику из Витлејема. Јосиф и Марија седе над јаслима, у којима је новорођено дете, са светитељским сјајем око главе, над њиме пружио главу доброћудни во, да својим дисањем загреје божанственог малишу. Сваке године долази на бадњи дан силан свет из околине у црквицу пре него што ће на јутрење зазвонити, црквица је свагда бледим кандилом осветљена, па се захваљују људи тој икони, од срца се захваљују, а ниједан не зна за што.

Ја сам се често од пређе возио по Брзави, пуцао се на шумишко брдо, које красно грозним виноградом засађено беше, па сам уз чашу лепе ру-

менике промишљао одогађајима старих времена. Па пролазећи мимо црквицу Витлејем у врбаку и њу би увек посматрао и дуго дунао главу од куд је то чудновато име, зашто је тако зидана и због чега толики свет на бадњи дан долази у црквицу? И ако сам дуго на све стране распитивао, ипак немогах дознати, докле ми једна стара добра бака, из села С. не приповеди. Марица се звала старка и мора бити да је већ давно под земљом, јер тада јој већ беше глава сва седа, а леђа погурена, јер су носила терет њезиних деведесет година; Власи, који су ту живели, држали су је за врачару.

Елем приповеди ти мени баба Марица цео догађај, као што је ишао од уста до уста и како га је Марица још као дете од своје старе прабабе слушала.

1593. године не донесе бадње вече становницима села С. радости и благослова, као што то иначе чини Божић свуда, гдегод је хришћанства, већ бадњи дан постаде дан ужаса и грозе, исти онакав, као што га доживеше становници Витлејема када грозни Ирод посла људе своје „да покољу свудецу до две године по Витлејему и околини.“

Опака, тешка времена беху тада настала по целу Угарску: од висока Будима, престонице краљеве на чак до Београда и Паланке светлуцао је турски полумесец. Да је голема невоља овладала земљом види се и отуд, што је 1582. општина Темешварска у нисму коленипреклоно молила папу, да јој пошаље каквог учитеља, јер — веле кукавни грађани — деца им дивљају, а они немогу им учитеља плаћати, та једва што су децу и себе захранити и заоденути кадри.

Најтврђе место у турским рукама у јужној Угарској беше јаки град Темишвар, где је и паша темишварског пашалука седео. У очи Божића поменуће године остави Казим паша зором своју престоницу Темишвар и крене се у Вршац, камо је један доглавник султанов заповедио, да све паше и сви беглербегови, што их год у Угарској имаде, на договор дођу, да се посаветују о оружању на Ердељског кнеза Сигисмунда Ваторија, који се здружио са кнезом Каравлашким и Карабогданским и са царем Рудолфом, пријатељство турско погазио и одметнуо се, па као да смера да на пролеће удари. Може се мислити, какав безброј прати-

лаца и војника беше у свити пашиној, колико је пртљага носио у оно доба један азијатски господар, кад је велики пут имао да прави и то преко непријатељске, скоро пусте земље по цичи зими. Неколико дана у напред јахали су пратиоци и робови, да друмове прокрче и да на станицама приправе све, што је за дочек господарев нужно. Већ се на бадњи дан смржавало кад сјајна свита приспе у С. где су кватиљаша једну велику кућу узели паши за конак, најбоље одаје ишчистили, угрејали, са скупоченим ћилимима и јастуцима уресили. Кроз два реда својих каваза јахао је Казим Паша главном улицом своје конаку.

(Наставиће се.)

Л И С Т А К.

ШТА БИВА ПО СВЕТУ.

Наши крајеви.

(Угарска.) Когод прати политичке догађаје у Угарској, разбира данас о промени угарског министарства. Ми смо јавили, да је Слави, председник министарству изјавио краљу, да садање министарство неће даље да остане. Ваља знати, да у државама, где се, као у нашој са сабором — парламентарно — влада, а то значи, где владар са сабором у договору доноси законе, свака влада мора имати у сабору или народу већину, да може опстати. Садању владу задесила је та неприлика, да ју је досадања већина саборска, на коју се ослањала, оставила, па за то хоће ли, неће ли, мора одступити. Садања влада није баш сама скривила све оно, што јој се пребацује и ради чега ју је већина саборска напустила. Јер рђавом новчаном стању државном, што због њега остаде влада на цедилу, крива су и пређашња министарства, а богме је томе и то још понајвише крива сама саборска већина, која је пуштала, да владе раде, што хоће, те да до тога дође.

Колико то, што одступа садања влада због новчане непогоде државне, расветљава кубуру, у којој се Угарска налази, толико и то, што се ево од повратка краљева са пута у Русију непрестано ради о томе, да се састави ново министарство, па још до данас није за руком пошло, показује, како траљаво стоји са унутарњом државном политиком Угарске. У другим државама лако се нађу људи, који ће заменити пало министарство и круна не долази у неприлику, кад се ради о томе, да састави нову владу. До душе и у Угарској није оскудица у људима, који би радо сели у црвене фотеле (наслоњаче) — има их и сувише —, али људе, који би у сабору имали уза се већину, мораш данас у Угарској са Диогеновим фењером тражити. А томе је свему покварен, поремећен политички живот угарских саборских странака крив. Да је досадања већина саборска, коју је сачињавала „деакова странка“ или саборска „десница“, живела живот, чист, непокварен, да је ишла само за тим, да што боље унапреди земљу, што је по дужности чинити морала, а да није допуштала, да се у њене редове увуку људи себични, да није допуштала да себичност, поквареност овлада њезиним члановима — данас би лак посао био склопити ново министарство. Али та странка ударила је путем кривим, и није чудо,

што се ево распала у саме сићушне гомиле, које се сада препиру, која ће посадити свога свеца у минустарску столицу.

То је узрок, што се ново министарство толико порађа. Круни не остаје друго, него да, кад нема у сабору ни једне странке у већини, увуче у министарство људе из разних странака, како би се српчила свагдања, трајна већина саборска. И збиља се саветовао краљ са вођом „левице“, Тисом, тако исто са вођом левичарских незадовољеника, Гицијем и вођом умерених десничара, Шењејем, о њихову ступању у ново министарство, коме би остао за председника досадањи председник министарству Слави. Који дан, па ће се морати та ствар крају привести. Али унапред може се за поуздано рећи, да министарство из људи разних странака неће таворити многе дане; брзо, врло брзо истрошиће се оно у борби са самим собом. А онда настаје опет старо питање: Шта сад?

Било како му драго, с променом министарства неће се променити народносне, дакле и наше ствари.

(Матица.) Управа Матице добила је отпис од министра Трефора, у коме јој се налаже, да појрати све текелине питомце, који су ван Пеште на наукама, натраг у Пешту. Тим отписом спасао је министар отачбину!

(Србија.) Уредник политичног листа „Јавности“, М. Стојковић осуђен је на 9, а сарадник на истоме листу, Светозар Марковић на 18 месеци затвора због тога, што су у поменутом листу бајаги омаловажили и увредили нар. скупштину и кнеза. Како који дан, а влада београдска све боље излази на видик са својом ћуди.

Страни свет.

(Бугарска.) У Бугарској је прешло цело село из католичке вере у православну. Католички владика у тој дијецези пошао је да предупреди, да то и друга села у околини не учине. Паша турски пак телеграфисе кајмакаму у Шиштабу, да ни пошто не пусти владигу, куд је наумио. Австријски генерални конзул у Русчуку протествовао је против тога поступка пашиног. Види се, колико зазире Турска од Русије.

(Австрија.) Државни сабор закључио је, да посланике из Чешке, за то што нису хтели да дођу на државни сабор, који не признаје права чешке краљевине, не сматра даље за посланике, те ће се расписати нови избори у Чешкој. Чеси ће опет избрати исте људе, који опет неће доћи на сабор. —

У државном сабору претресао се у последње време врло значајан предлог. Радило се о закону, којим ће се тачно обележити, у колико ће од сада утицати држава у црквене ствари. Од пређе је постајао уговор између владара и папе, тако звани конкордат од г. 1855. по коме се црква управљала само по црквеним законима. Г. 1870. 30. јула укинуо је државни сабор тај конкордат, а сада ево хоће законом да определи, у колико ће се држава мешати у црквене ствари. Борба је у сабору била жестока, и трајаше до две недеље дана. На послетку је ипак примљен предлог, а сада треба само потврде цареве, па да постане законом.

Као што у самом сабору беху многи против предлога, којим се одузимају преви нека права, тако их има и изван сабора, који му се жестоко опиру. Међу првима су, као што се по себи разуме, католичке владике, које су се из целе Аустрије сада стекле у Беч на договор о томе, како да стану на пут, да поменути саборски закључак не постане законом. Сам папа послао им је из Рима писмо, у ком их благосиља ради тога, што се заузимају за цркву. Папа је писао и цару писмо, у коме га опомиње, да не потврди саборског закључка. Међу тим ће цар ипак потврдити саборски закључак, а онда ће да буде са владикама аустријским оно, што се збива сада са пруским.

Најбоље би било, да се црквене ствари уреде тако, да у слободној држави буде слободна црква.

КЊИЖЕВНА БЕЛЕШКА.

(Грабанцијаши). Тако се зове нова шаљива игра у 5 чинова, шта ју је написао Илија Округић Сремац, а сад је издаје и позива на претплату. Предмет за ту шаљиву игру узео је из нашег народног живота, а да је све ваљано и извео, сведочи то, што је књижевни одбор Матице Српске наградио ово дело са 200 фор. а. вр. из књижевног фонда Јована Наке Велико Ст. Миклушког. Дело ће изнећи 10 ситно штампаних табака, а стаје 60 н. а. вр. Новци се не ишту напред, него само имена уписника, а дело ће се, кад буде готово, отпрати свакоме са платом у наточ (per Nachnahme).

НА ЗНАЊЕ

СВИМА ШКОЛСКИМ ВЛАСТИМА.

Потписана књижара има част обзнанити свима црквеним општинама, црквеним одборима, управитељима и учитељским зборовима, да су у њезиној наклади које изишла, које још под штампом ова школска дела:

Букварска читанка , мала. Написао Аксентије Максимовић	25 н.
Рачуница за српске народне школе. По немачком а с обзиром на нове мере израдио С. Кољевић. I. књига — 10 н. II. 12 нов. III. 16 нов. IV. 20 нов. све четири	58 н.
Рачуница са више од 800 слика	22 н.
Нове мере у Аустро-Угарској. Написао Мита Петровић	20 н.
Грамматика мала српска за основне школе. По Даничићу написао Ј. Павловић	18 н.
Природопис Авг. Либена. За српске народне школе превео П. Деспотовић.	
I. део: Зоологија	25 н.
II. део: Ботаника	18 н.
III. део: Минералогја	20 н.

Јестаственица . По Гертнеру написао М. Т. Фрачковић	25 н.
Наша земља . Читанка за народ. (Од вис. шк. савета као читанка у 5 и 6 разреду препоручена)	50 н.
Отачественица . Свеска прва: Отачествени и општи земљопис. Написао Н. Ђ. Вукићевић	46 н.
Новесница народа српског. Од почетка до пропасти на Косову. У XV. приповедака за децу српску приредио Н. Ђ. Вукићевић	20 н.
Словенски буквар . За српске народне школе	14 н.
Писмени састави . За српске народне школе (под штампом.)	
Основна знања . За српске народне школе (под штампом.)	
Наука о геометријским облицима . За употребавање у школи написао Мита Петровић (под штампом.)	
Честитке . За школску и другу српску децу, израдио П. Д. II. поправљено издање	20 н.
Писмарица . Треће фино издање. Кутија	3 ф. —
Штице . По методу Н. Ђ. Вукићевића	2 ф. —
Записник за свешт. попис за школу способне деце, табак	6 н.
Записник за прозивање ђака, табак	12 н.
„ за оцену ђака, табак	8 н.

Препоручујући се за што обилније наручбине уверавамо сваког о тачној и брзој послужу. Наручбинама молимо да се капара придода.

Панчево почетком марта 1874.

КЊИЖАРА БРАЋЕ ЈОВАНОВИЋА.

ПРЕТПЛАТНИЦИМА „ГЛАСА НАРОДА.“

Са разних страна шаље нам се претплата у неплаћеним писмима и како та свота дубоко засеца у трошкове и онако сувише јефтиног листа, то учтиво молимо да нам се одјако претплата шаље само у наплаћеном писму, јер смо принуђени одбити од сваке претплате онолико, колико за неплаћену поштарину платимо.

Уједно молимо г.г. претплатнике из Србије да своје претплате шаљу у Београд књижари Велимира Валожича, јер тако осим што ће олакшати посао и себи и нама, уштедеће се још и за сувишну поштарину.

Најпосле на многа питања одговарамо да се „Глас Народа“ од почетка ове год. могу добити сви бројеви осим прва четири, која ће се такођер прештампати и накнадно послати свима, који га нису добили. По томе прима се претплата од почетка године. **Админ. „Гласа Народа.“**

ОДГОВОРИ АДМИНИСТРАЦИЈЕ.

Г. Д. Стаменковићу трг. у Ћуприји. Примили смо 18 гр. а лист за Србију стаје 24 гр. на 1/2 год. Осим тога платили смо за писмо 2 гр. Изволите дакле послати још 8 гр. у наплаћеном писму, те да вам се лист до 1. јула за читаоницу Ћупријску шаље.

Г. Јови Станковићу, Земун. Примил смо 3 фор. за тројину, али за Србију због двоструке поштарине стоји лист 4 фор. у сребру, и по томе Живко Станковић добијаће 3 месеца.

Г. Хр. Фекоња, богослов, В. Марибор. Вашу претплату са 3 фор. на целу год. примили смо са захвалом.

ВЛАСНИК „ЗАДРУГА ЗА ОРПОКУ НАРОДНУ ШТАМПАРИЈУ“. — УРЕДНИК: **Владан Арсенијевић.**